

**AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
BAUDŽIAMOJO KODEKSO 118 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR KODEKSO
PAPILDYMO 122¹ IR 250⁷ STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽVALGYBOS ĮSTATYMO NR. VIII-1861 17 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR
LIETUVOS RESPUBLIKOS KRIMINALINĖS ŽVALGYBOS ĮSTATYMO NR. XI-2234 8
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Nuo 2014 m. prasidėjusių neteisėtų karo veiksmų prieš Ukrainos teritorinį vientisumą, konstitucinę santvarką, paaštrėjusių po 2022 m. vasario 24 d. Rusijos Federacijos invazijos į visą Ukrainos teritoriją, Lietuvos Respublikos nacionalinis saugumas susiduria su didėjančiomis grėsmėmis, kurios reikalauja peržiūrėti šiuo metu galiojantį baudžiamąjį teisinį reglamentavimą ir užtikrinti, kad Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse (toliau – BK) nebūtų palikta teisinio reguliavimo spragų, kuriomis naudojantis priešiškos užsienio valstybės, jų žvalgybos ar kitos struktūros, fiziniai ar juridiniai asmenys galėtų nebaudžiami daryti esminę žalą Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesams.

Pažymėtina, kad neteisėto Lietuvos piliečių dalyvavimo ginkluotuose konfliktuose klausimas iškilo dar 2014 m., prasidėjus minėtiems karo veiksams ir įvykiams Irake bei Sirijoje. Atsižvelgiant į tarptautinės padėties paaštrėjimą po Rusijos invazijos į Ukrainą, viena iš pastarojo meto aktualijų tarptautinio saugumo srityje visame pasaulyje tapo savanorių išvykimas kovoti į šalis ar regionus, kuriuose vyksta karo veiksmai ar panašūs ginkluoti konfliktai. Šalys, kurios laikosi įsipareigojimo nenaudoti karo kaip konfliktų sprendimo priemonės, yra suinteresuotos neleisti savo piliečiams įsitraukti į ginkluotus konfliktus užsienyje, kontrolės poreikį pateisinant kylančiomis grėsmėmis visuomenės ir nacionaliniam saugumui šiems asmenims grįžus į šalį. Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento (toliau – VSD) vertinimu, Lietuvos Respublikos piliečių dalyvavimas ginkluotuose konfliktuose užsienio valstybėse kelia pavojus ir grėsmes Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui, nes tokie asmenys užmezga ryšius ir įgyja patirties, kurią gali panaudoti prieš Lietuvos valstybės interesus.

Akcentuotina, kad VSD ne kartą viešuose grėsmių vertinimuose atkreipė dėmesį ir į priešiškų užsienio valstybių žvalgybos ir saugumo tarnybų veiklos keliamą grėsmę Lietuvos Respublikos interesams. Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos valdantieji režimai didina spaudimą nesisteminės opozicijos organizacijoms, kurios dėl didelio valdžios ir teisėsaugos spaudimo ir persekiojimo veiklą perkelia į užsienio valstybes. Šios valstybės pritraukia Rusijos ir Baltarusijos teisėsaugos institucijų, propagandą skleidžiančių žurnalistų ir žvalgybos tarnybų dėmesį. Rusijos žvalgybos tarnybos aktyviai veikia prieš opozicijos organizacijas ir aktyvistus ne tik Rusijos teritorijoje, bet ir užsienyje. Lietuva yra viena iš pagrindinių Rusijos opozicijos aktyvistų emigracijos kryptų. Lietuvoje gyvena keli šimtai prieglobstį gavusių Rusijos piliečių, taip pat asmenų, kurie nesikreipia dėl specialaus statuso, tačiau užsiima politine ar žurnalistine veikla. Lietuvoje nuolat lankosi Rusijos valdžiai oponuojančių politinių, visuomeninių ir žiniasklaidos organizacijų atstovai iš Rusijos ar Europos Sąjungos valstybių, vyksta Rusijos opozicionierių renginiai. Rusijos žvalgybos tarnybas domina informacija apie Lietuvoje gyvenančius Rusijos opozicionierius ir jų organizacijas, veiklos kryptis ir planuojamus veiksmus, naujus projektus. Rusijos žvalgybos tarnybos siekia infiltruoti agentus į Lietuvoje veikiančias Rusijos opozicines organizacijas, į Lietuvą deleguoti žvalgybos darbuotojus su netradicine priedanga, kibernetinėmis priemonėmis skverbtis į opozicijos aktyvistų ir organizacijų informacines sistemas. Todėl augant politinėms represijoms Rusijoje ir didėjant politinių emigrantų iš Rusijos skaičiui, didėja ir Rusijos žvalgybos tarnybų dėmesys Lietuvoje esantiems opozicijos aktyvistams.

Panašiais veiklos metodais pasižymi ir Baltarusijos žvalgybos ir saugumo tarnybos. 2024 m.

grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimo ataskaitoje pažymima, kad Lietuva dėl joje įsikūrusių Baltarusijos opozicijos organizacijų ir sparčiai didėjančios baltarusių bendruomenės yra vienas svarbiausių Baltarusijos žvalgybos taikinių, kurios veikla prieš Lietuvą šiuo metu yra itin intensyvi. Nuo politinės krizės Baltarusijoje pradžios, kada Lietuva tapo vienu iš Baltarusijos politinės opozicijos veiklos centrų, auga Baltarusijos žvalgybos tarnybų aktyvumas Lietuvoje. Baltarusijos žvalgybos tarnybos identifikuoja politinę opoziciją ir ją remiančius asmenis, siekia juos įbauginti, o surinktą žvalgybos informaciją naudoja jų, kaimyninių valstybių ir jų žvalgybos tarnybų diskreditavimo ir propagandos kampanijose. Baltarusijos žvalgybos tarnybos neapsiriboja tik žvalgybos informacijos rinkimu ir vis agresyviau veikia prieš Baltarusijos režimo oponentus ne tik Baltarusijoje, tačiau ir užsienyje. Didėjanti baltarusių diaspora Lietuvoje suteikia Baltarusijos žvalgybos tarnyboms galimybę rasti verbuoti tinkamų taikinių. Baltarusijos žvalgybos tarnybos siekia pasinaudoti baltarusių diasporos atstovais Lietuvoje žvalgybos informacijai apie Lietuvą ir jos institucijas, Baltarusijos demokratinę opoziciją ir pačią baltarusių diasporą rinkti. Pažymėtina, kad priešišką žvalgybos tarnybų veikla Lietuvos teritorijoje, netgi jei ji nėra nukreipta prieš Lietuvos konstitucinę santvarką, suverenitetą, teritorijos vientisumą, kelia ypač rimtą grėsmę Lietuvos nacionaliniam saugumui, nes tokiu būdu Lietuvoje kuriamas su priešiškomis žvalgybos tarnybomis bendradarbiaujančių asmenų tinklas ir kitos sąlygos, kurios bet kuriuo metu gali būti išnaudotos ir veikimui prieš Lietuvą, t. y. tokiu būdu sudaromos prielaidos ir veikoms, nukreiptoms prieš Lietuvos konstitucinę santvarką, suverenitetą bei teritorijos vientisumą.

Pažymėtina ir tai, kad 2024–2025 m. Lietuvos Respublika susidūrė su incidentais Baltijos jūroje (išskirtinėje ekonominėje zonoje, kuri nėra laikoma Lietuvos teritorijos dalis), kurių metu buvo pažeistas Lietuvos Respublikai strateginę arba svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių juridinių asmenų infrastruktūrą sudarantis turtas (šiuo atveju povandeniniai kabeliai ir vamzdžiai). Neatmestina prielaida, kad minėti incidentai taip pat gali būti susiję su užsienio valstybių, jų žvalgybos institucijų vykdoma veikla, kuri yra nukreipta ne tik prieš Lietuvos Respublikos, bet ir kitų Baltijos valstybių nacionalinio saugumo interesus, tačiau egzistuoja galimybė, kad tokius veiksmus savarankiškai atlieka ir užsienio valstybių piliečiai, kurie turi tikslą pakenkti Lietuvos Respublikai, sumažinti jos galią, ekonominį potencialą ar siekti kitų neigiamų padarinių. Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į tai, kad, vadovaujantis šiuo metu galiojančio BK nuostatomis dėl pažeidimų, įvykusių ne Lietuvos Respublikos teritorijoje esančioje svarbioje infrastruktūroje, galimybės pritaikyti baudžiamosios atsakomybės nėra dėl ribotos BK galiojimo teritorijoje apimties, o tai iš esmės užkerta kelią pradėti atitinkamus ikiteisminius tyrimus, siekiant tinkamai atskleisti minėtų incidentų aplinkybes, daromos žalos tikslus ir kitas svarbias aplinkybes.

Atsižvelgiant į minėtas problemas ir siekiant išvengti daromos žalos Lietuvos nacionalinio saugumo bei kitiems gyvybiniais interesams, manytina, kad turi būti tobulinamas baudžiamasis teisinis reglamentavimas, visapusiškai pašalinant galimybę prieš Lietuvos Respubliką veikiantiems asmenims, užsienio valstybėms bei jų institucijoms, išvengti baudžiamosios atsakomybės.

Taigi Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 118 straipsnio pakeitimo ir kodekso papildymo 122¹ ir 250⁷ straipsniai įstatymo projektu (toliau – BK projektas), Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo Nr. VIII-1861 17 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu (toliau – ŽĮ projektas), ir Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymo Nr. XI-2234 8 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu (toliau – KŽĮ projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai) siekiama įtvirtinti baudžiamąją atsakomybę už:

- 1) neteisėtą dalyvavimą ne Lietuvoje vykstančiame ginkluotame konflikte, kuris yra nukreiptas prieš kitos valstybės nepriklausomybę, teritorijos vientisumą, suverenitetą ar konstitucinę santvarką arba yra kitaip nesuderinamas su Lietuvos Respublikos priimtais tarptautiniais įsipareigojimais;

- 2) neteisėtą dalyvavimą užsienio žvalgybų ar saugumo institucijų, ar kitų užsienio valstybės tiesiogiai bei netiesiogiai kontroliuojamų organizacijų veikloje, jų nurodymų, prašymų, užduočių, nukreiptų prieš Lietuvos Respubliką, vykdymą;

- 3) diversiją, kuri pasireiškia prieš Lietuvos Respublikos interesus nukreipto nacionaliniam

saugumui užtikrinti strateginę ar svarbią reikšmę turinčią infrastruktūrą sudarančių įrenginių, turto, ar jų dalies sunaikinimu, sugadinimu ar kitokiu pakenkimu jiems arba nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbios įmonės veiklos sutrikdymu.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Baudžiamosios justicijos grupė (grupės vadovė Simona Mesonienė, tel. (+370) 618 51147, el. p. simona.mesoniene@tm.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptariamai teisiniai santykiai

1. Šiuo metu galiojančio BK nuostatos nenumato baudžiamosios atsakomybės už Lietuvos Respublikos piliečių ar nuolatinių gyventojų neteisėtą dalyvavimą ginkluotame konflikte. Taigi Lietuvos Respublikos piliečiai ar nuolatiniai gyventojai, dalyvaujantys ginkluotame konflikte, net ir pavyzdžiui, Rusijos Federacijos ar kokios kitos šalies agresorės pusėje, negali būti patraukti baudžiamojon atsakomybėn, kadangi tokie veiksmai nėra laikomi nusikalstamais. Europos šalių patirtis rodo, kad asmenys būdami konflikto regione dar labiau radikalėja, įgyja išpuolių organizavimui reikalingų įgūdžių ir užmezga ryšius su kitais radikalizuotais asmenimis ar net užsienio valstybių žvalgybos ar saugumo tarnybomis. Be to, yra ir didelė rizika, kad kitų valstybių piliečiai, Rusijos ginkluotųjų pajėgų sudėtyje dalyvavę karo veiksmuose, turi kontaktų su Rusijos žvalgybos tarnybomis. Tikėtina, kad yra verbuojami ir grįžę į savo kilmės valstybes vykdys tarnybos suformuluotas užduotis. Tai gali būti Rusijos žvalgybos tarnybas dominančios informacijos rinkimas bei perdavimas, pavyzdžiui, įsiskverbus į krašto apsaugos ar teisėsaugos institucijas. Taip pat šie asmenys gali būti panaudoti kaip Rusijos organizuojamų psichologinių-informacinių operacijų kinetinių veiksmų vykdytojai ir atlikti diversijos veiksmus, vandalizmo aktus ir kitas nusikalstamas veikas. Tikėtina, kad karo atveju tokie asmenys būtų išnaudojami kaip Rusijos žvalgybinių-diversinių grupių nariai. VSD duomenimis, 2014–2015 m. mažiausiai aštuoni Lietuvos gyventojai buvo išvykę į prorusiškų Donbaso separatistų tuo metu kontroliuotą Rytų Ukrainos teritoriją ir dalyvavo karo veiksmuose prieš Ukrainos ginkluotąsias pajėgas. Pažymėtina ir tai, kad Lietuvos Respublikos piliečių įsitraukimas į užsienyje vykstančius ginkluotus konfliktus kelia grėsmę tarptautinei taikai apskritai, sukuria karo nusikaltimų bei kitų tarptautinių nusikaltimų vykdymo riziką, prisideda prie autoritarinių valstybių daromų teisės pažeidimų. Taigi tokia veika, Teisingumo ministerijos vertinimu, nesuderinama su Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo plėtros, užsienio, gynybos ir vidaus politikos prioritetu – siekti Lietuvos Respublikos interesus atitinkančios tarptautinės saugumo sistemos (Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimu Nr. IX-907 „Dėl Nacionalinio saugumo strategijos patvirtinimo“ (toliau – Nacionalinio saugumo strategija), 30.3 ir 47.1 papunkčiai).

2. Galiojančiame BK 118 straipsnyje „Padėjimas kitai valstybei veikti prieš Lietuvos Respubliką“ numatyta baudžiamoji atsakomybė už padėjimą kitai valstybei ar jos organizacijai veikti prieš Lietuvos Respubliką, tačiau tik tokiu atveju, jeigu veikiama prieš Lietuvos konstitucinę santvarką, suverenitetą, teritorijos vientisumą, gynybos ar ekonomikos galią. Taip pat BK 119 straipsnyje „Šnipinėjimas“ yra įtvirtinta baudžiamoji atsakomybė už šnipinėjimą, kuris pasireiškia valstybės ar tarnybos paslapčių ar kitos užsienio valstybės žvalgybą dominančios informacijos rinkimu, pirkimu, pagrobimu, perdavimu užsienio valstybei, jos organizacijai ar jų atstovui tiek vykdant atitinkamą užduotį, tiek neturint konkrečios užduoties. Tačiau BK nėra įtvirtinta baudžiamoji atsakomybė už neteisėtą dalyvavimą užsienio valstybių žvalgybos veikloje, šių tarnybų užduočių, pavedimų, nurodymų vykdymą. Šiuo atveju baudžiamoji atsakomybė galėtų kilti vadovaujantis BK 118 straipsniu tik tada, jeigu būtų nustatytas veiklos tikslas pažeisti Lietuvos konstitucinę santvarką, suverenitetą, teritorijos vientisumą, gynybos ar ekonomikos galią. Dėl šios priežasties, jeigu nėra nustatomi minėti tikslai, neteisėtas dalyvavimas užsienio žvalgybų veikloje bei jų užduočių vykdymas neužtraukia jokios atsakomybės. Pažymėtina, kad Nacionalinio saugumo strategijoje įtvirtinta, kad priešiški užsienio valstybių veiksmai, kuriais siekiama paveikti Lietuvos Respublikos

politinius, socialinius ir ekonominius procesus (taigi ne tik veiksmai tiesiogiai nukreipti prieš konstitucinę santvarką, suverenitetą, teritorijos vientisumą), išvengiant atpažinimo ir atsako yra grėsmė valstybės saugumui (13 punktas); kad didžiausia grėsmė kyla iš augančio Rusijos Federacijos valdžios autoritarizmo, agresyvumo ir imperialistinių ambicijų įgyvendinimo karinėmis ir kitomis, nekonvencinėmis hibridinėmis priemonėmis, o Rusijos Federacijos valdžia kelia egzistencinę grėsmę Lietuvos Respublikai (14 punktas). Minėtoje strategijoje viena iš trijų nacionalinio saugumo prioritetų grupių (ramsčių) yra įtvirtintas valstybės ir visuomenės atsparumas. Šiam prioritetiniam tikslui pasiekti yra iškelti uždaviniai, kuriais siekiama užkardyti priešišką užsienio valstybių žvalgybos ir saugumo tarnybų veiklą Lietuvoje (38 punktas). Nacionalinio saugumo strategijoje konstatuota, kad valstybės ir visuomenės atsparumas prisideda prie atgrasymo nuo agresijos ir yra pirmoji gynybos linija; kad atsparumas sumažina priešiškų jėgų galimybes daryti neigiamą poveikį valstybei ir visuomenei, sukuria tvirtesnę pagrindą tvariam valstybės vystymuisi (35 punktas). Sistemiškai vertinant minėtos strategijos nuostatas, matyti, kad priešiška užsienio valstybių žvalgybos ir saugumo tarnybų veikla pažeidžia valstybės atsparumą, dėl to menksta agresijos atgrasymo galimybės, taigi kyla ypač didelė ar net egzistencinė grėsmė nacionalinio saugumo interesams.

Tuo tarpu BK nėra galimybės patraukti baudžiamojon atsakomybės asmenų, kurie daro akivaizdžią žalą esminiems nacionalinio saugumo interesams, arba padeda priešiškomis užsienio žvalgybos ar saugumo tarnyboms veikti Lietuvoje, jeigu ši veikla nėra nukreipta išimtinai tik prieš Lietuvos konstitucinę santvarką, suverenitetą, teritorijos vientisumą, gynybos ar ekonominę galią. Todėl net ir turint akivaizdžios informacijos, patvirtinančios, kad, pavyzdžiui, pagal priešiškos užsienio valstybės užduotį asmuo diskredituoja Lietuvą, skatina priešiskumą valstybei ar jos institucijoms, kursto įtampą tarp socialinių ar etninių grupių, jis negalėtų būti patrauktas baudžiamojon atsakomybės. Pažymėtina, kad netgi tikslingas padėjimas užsienio valstybei veikti prieš, pavyzdžiui, visuomenės poliarizacijos mažinimą (kas priskiriama prie saugios aplinkos valstybės raidai nacionalinio saugumo intereso), gali daryti didžiulę žalą Lietuvai ir kelti ne mažesnes grėsmes, nes neretu atveju konkreti veikimo sritis yra tik priemonė pagrindiniam tikslui pasiekti – silpninti demokratinę konstitucinę santvarką ar netgi pažeisti teritorijos vientisumą.

Dabartiniame geopolitiniame kontekste, kai užsienio priešiškos valstybės išnaudoja visas įmanomas priemones savo tikslams pasiekti, galiojanti BK 118 straipsnio formuluotė, numatanti baudžiamąją atsakomybę tik už padėjimą veikti prieš konstitucinę santvarką, suverenitetą, teritorijos vientisumą, gynybos ar ekonomikos galią, tačiau nenumatanti atsakomybės už veikimą prieš kitus esminius nacionalinio saugumo interesus ar pagalbos teikimą priešiškomis užsienio tarnyboms, įvairių formų hibridinių atakų prieš Lietuvos Respubliką organizavimą, vykdymą, kuriais kėsiamasi į strategiškai svarbius Lietuvos Respublikai objektus, sukuria nebaudžiamumo pojūtį ir neatgraso nuo pagalbos tokioms valstybėms ar jų tarnyboms teikimo. Todėl, esant dabartinėms geopolitinėms aplinkybėms ir itin aktyviai veikiant priešiškų valstybių specialiosioms tarnyboms, kurių veikla nukreipta į pamatinių Lietuvos saugumo interesų pažeidimą, susidarė neabejotinas poreikis įtvirtinti savarankišką nusikalstamos veikos sudėtį, skirtą plačiau kriminalizuoti bendradarbiavimą su užsienio valstybių žvalgybos institucijomis.

3. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad nors BK 187 straipsnio „Turto sugadinimas ar sunaikinimas“ 2 dalyje yra įtvirtinta baudžiamoji atsakomybė tam, kas sunaikino, išardė ar sugadino strateginę arba svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių juridinių asmenų infrastruktūrą sudarantį turtą ar jo dalį, tačiau 2024 m. įvykę incidentai Baltijos jūroje, kurių metu buvo apgadinti, sunaikinti strateginę bei svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turintys interneto, elektros kabeliai, atskleidė potencialias baudžiamosios teisiosios reguliavimo spragas. BK 187 straipsnyje įtvirtintą nusikalstamą veiką galima inkriminuoti asmenims tik tada, kai ji padaryta Lietuvos Respublikos teritorijoje. Tad nėra galimybės jos inkriminuoti tuo atveju, kai Lietuvai itin svarbią reikšmę turintis turtas yra apgadinamas išskirtinėje ekonominėje zonoje, esančioje už teritorinės jūros ribų. Taip pat aptariamą nusikalstamos veikos atveju nėra galimybės taikyti universalios baudžiamosios jurisdikcijos. Atsižvelgiant į tai, kad išskirtinėje ekonominėje zonoje ne tik jau šiuo metu yra strateginę arba svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių juridinių asmenų infrastruktūra, bet

ir ateityje ketinama vystyti didelės apimties projektus, manytina, kad yra tikslinga užtikrinti galimybę pritaikyti baudžiamąją atsakomybę asmenims, kurie norėdami pakenkti Lietuvos Respublikos interesams sunaikina, sugadina nacionaliniam saugumui užtikrinti strateginę ar svarbią reikšmę turinčią infrastruktūrą sudarančius įrenginius, turtą, ar jų dalį ar kitaip jiems pakenkia arba sutrikdo nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbios įmonės veiklą (diversija). Būtent šios nusikalstamos veikos įtvirtinimas leistų traukti bet kurį asmenį (tiek Lietuvos Respublikos pilietį ar nuolatinį gyventoją, tiek užsienietį) baudžiamojon atsakomybėn už išskirtinėje ekonominėje zonoje padarytas veikas, vadovaujantis BK 6 straipsnyje „Užsieniečių baudžiamoji atsakomybė už užsienyje padarytus nusikaltimus Lietuvos valstybei“, o Lietuvos Respublikos piliečių ar nuolatinių gyventojų atveju – BK 5 straipsnyje „Lietuvos Respublikos piliečių ir kitų nuolat Lietuvoje gyvenančių asmenų baudžiamoji atsakomybė už užsienyje padarytas nusikalstamas veikas“ įtvirtintomis jurisdikcijos taisyklėmis. BK 6 straipsnyje įtvirtinta jurisdikcijos taisyklė numato, kad užsieniečiai, neturintys nuolatinės gyvenamosios vietos Lietuvos Respublikoje, atsako pagal baudžiamąjį įstatymą, jeigu jie užsienyje padarė šio kodekso 114–128 straipsniuose numatytus nusikaltimus Lietuvos valstybei, o BK 5 straipsnyje – kad Lietuvos Respublikos piliečiai ir kiti nuolat Lietuvoje gyvenantys asmenys už užsienyje padarytas nusikalstamas veikas atsako pagal šį kodeksą. Taigi galimybė patraukti baudžiamojon atsakomybėn, ne Lietuvos Respublikos piliečius ar nuolatinius gyventojus už nusikalstamas veikas padarytas Lietuvos išskirtinėje ekonominėje zonoje galėtų atsirasti tik įtvirtinus diversijos nusikaltimą BK XVI skyriuje „Nusikaltimai Lietuvos valstybės nepriklausomybei, teritorijos vientisumui ir konstitucinei santvarkai“. Pažymėtina, kad šiuo metu galiojanti BK 118 straipsnyje įtvirtinta padėjimo veikti prieš Lietuvos Respubliką nusikalstama veika taip pat negali būti pritaikoma iš esmės dėl didžiosios dalies diversijos atvejų, kadangi asmuo turi veikti ne tik prieš esminius ir itin siauriai apibrėžtus Lietuvos gyvybinius interesus, bet ir turi būti nustatytas konkretus santykis su pagalbos teikimu užsienio valstybei, nors atliekant diversijos veiksmus galima veikti tiek kitos valstybės užsakymu, tiek savarankiškai.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

1. Atsižvelgiant į šio aiškinamojo rašto 3 dalies 1 punkte išdėstytas problemas, BK projekto 3 straipsniu siūloma papildyti BK XXXV skyrių „Nusikaltimai visuomenės saugumui“ nauja nusikalstamos veikos sudėtimi, kriminalizuojančia dalyvavimą ne Lietuvos Respublikos teritorijoje vykstančiame ginkluotame konflikte. Šią nusikaltimo sudėtį siūlytina įtvirtinti tematinio požiūriu artimiausiame BK skyriuje, numatančiame nusikaltimus visuomenės saugumui. Taip būtų aiškiai užtikrinama, kad pagal šio nusikaltimo sudėtį galėtų atsakyti tik Lietuvos Respublikos piliečiai ir kiti nuolat Lietuvoje gyvenantys asmenys (BK 5 str.). Manytina, kad BK projekto 3 straipsniu siūlomu įtvirtinti nusikaltimu bus užtikrintas visapusiškas neteisėto dalyvavimo aktyviais veiksmais ginkluotame konflikte kriminalizavimas. Siūlomas įtvirtinti naujas teisinis reguliavimas užtikrins didesnę Lietuvos nacionalinio saugumo interesų apsaugą, sukurs prielaidas ne tik prevenciškai užkardyti aptariamą vykimą, bet ir atsiras galimybė tokius asmenis, darančius žalą ne tik užsienio valstybėms, bet ir Lietuvos tarptautinei reputacijai, patraukti baudžiamojon atsakomybėn.

BK projekto 3 straipsniu siūloma BK papildyti nauju 250⁷ straipsniu, įtvirtinančiu baudžiamąją atsakomybę už dalyvavimą ginkluotame konflikte kitoje valstybėje. Baudžiamoji atsakomybė už šią nusikalstamą veiką kiltų tam, kas aktyviais veiksmais dalyvavo ginkluotame konflikte, vykstančiame ne Lietuvos valstybės teritorijoje, šalies, kurios veiksmai nukreipti prieš kitos valstybės nepriklausomybę, teritorijos vientisumą, suverenitetą ar konstitucinę santvarką arba yra kitaip nesuderinami su Lietuvos Respublikos prisiimtais tarptautiniais įsipareigojimais, pusėje. Aptariamoms nusikalstamos veikos atveju turėtų būti vertinama, kokio pobūdžio ginkluotame konflikte yra dalyvaujama. Jeigu asmuo dalyvauja ginkluoto konflikto pusėje, kuri karines priemones (agresiją) nukreipė į kitos valstybės nepriklausomybę, teritorijos vientisumą, suverenitetą ar konstitucinę santvarką arba dalyvavimas minėtoje ginkluoto konflikto pusėje būtų kitaip nesuderinamas su Lietuvos Respublikos prisiimtais tarptautiniais įsipareigojimais (pavyzdžiui, ginkluotame konflikte prieš NATO ar Europos Sąjungos valstybę ir kt.). Tokia veika galėtų neužtraukti baudžiamosios

atsakomybės, jeigu aktyviai dalyvaujama padedant gintis nuo neteisėtos agresijos (pavyzdžiui, padėti Ukrainai gintis nuo Rusijos Federacijos agresijos ir neteisėto karo). Pažymėtina, kad nusikalstamos veikos sudėtyje vartojama ginkluoto konflikto sąvoka apima tiek tarptautinį, tiek ir vidinį ginkluotą konfliktą, dėl to baudžiamojon atsakomybėn galėtų būti traukiami ir tokie asmenys, kurie neteisėtai dalyvauja tiek už atlygį, tiek neatlygintinai užsienio valstybių pilietiniuose karuose, sukilimuose. Akcentuotina, kad kriminalizuojamas būtų tik aktyvus dalyvavimas, pasireiškiantis nebūtinai tiesioginiu dalyvavimu mūšiuose ar karinėse operacijose, bet ir aktyvus veikimas logistinėse užsienio valstybės karinių pajėgų operacijose, ruošiantis konkrečioms puolamosios ar gynybinės operacijoms. Humanitarinės ar kitokios ne mirtinos paramos teikimas neturėtų būti laikoma aktyviu dalyvavimu ginkluotame konflikte. Nusikalstama veika būtų padaroma tik tiesiogine tyčia, t. y. asmuo suvokia, kad neteisėtai dalyvauja ginkluotame konflikte, vykstančiame ne Lietuvos valstybės teritorijoje, šalies, kurios veiksmai nukreipti prieš kitos valstybės nepriklausomybę, teritorijos vientisumą, suverenitetą ar konstitucinę santvarką arba yra kitaip nesuderinami su Lietuvos Respublikos prisiimtais tarptautiniais įsipareigojimais, pusėje ir nori taip veikti. Be to, ši nusikalstama veika turėtų būti priskirtina trunkamųjų nusikalstamų veikų kategorijai ir laikytina baigta tik nuo to momento, kada nebedalyvaujama aktyviai ginkluotame konflikte arba toks asmuo yra sulaikomas ikiteisminio tyrimo pareigūnų. Maža to, BK projekto 3 straipsniu siūloma įtvirtinti nusikalstama veika, atsižvelgiant į jos pavojingumo pobūdį, pasireiškiantį tuo, kad aptariamas dalyvavimas ginkluotame konflikte suponuoja kitoje pusėje kariaujančių asmenų mirtį, įvairaus laipsnio sveikatos sutrikdymus ir kt. neigiamų pasekmių atsiradimą, turėtų būti priskirtina sunkių nusikaltimų kategorijai. Už šios nusikalstamos veikos padarymą siūloma įtvirtinti vienintelę bausmės rūšį – laisvės atėmimą nuo trejų iki dešimties metų. Nors ši sankcija ir yra didesnė, negu numatyta už pagal savo pobūdį panašų nusikaltimą, įtvirtintą BK 250⁶ straipsnyje „Vykinas teroristiniais tikslais“, tačiau šiuo straipsniu kriminalizuojama tik parengtinė teroristinių išpuolių stadija, kuri negali sukelti konkrečių neigiamų padarinių, atitinkamai numatant žemesnę sankciją (laisvės atėmimas iki penkerių metų). Pažymėtina ir tai, kad už šios naujos nusikalstamos veikos padarymą siūloma įtvirtinti atsakomybę ir juridiniams asmenims, taigi kriminalizuojant galimybę pelnytis samdant potencialius asmenis dalyvauti ginkluotame konflikte.

BK projekto 3 straipsniu siūlomais pakeitimais bus užtikrinta, kad asmenys, dalyvaujantys ginkluotuose konfliktuose, būtų patraukti baudžiamojon atsakomybėn, taip pašalinant teisinio reglamentavimo spragą iš nacionalinės teisės, kuri pasireiškė iš esmės jokios atsakomybės neįtvirtinimu už pagal savo pobūdį itin pavojingą ir neigiamas pasekmes tiek kitiems asmenims, tiek Lietuvos Respublikos įsipareigojimams, reputacijai galintį sukelti neteisėtą veikimą. Manytina, kad BK projektu siūlomi teisinio reguliavimo pakeitimai užtikrins galimybę ikiteisminio tyrimo institucijoms aktyviai reaguoti į Lietuvos Respublikos piliečių neteisėtą dalyvavimą ginkluotuose konfliktuose, kartu užtikrinant atgrasomąjį poveikį asmenims, kurie svarsto apie tokią galimybę. Neabejotina, kad tokio pobūdžio neteisėtos veikos kriminalizavimas prisidės ne tik prie galimybės sumažinti Lietuvos Respublikos piliečių ar nuolatinių gyventojų riziką padaryti kitus karo nusikaltimus ar nusikaltimus žmoniškumui, bet ir užtikrins didesnę Lietuvos Respublikos nacionalinių saugumo interesų apsaugą.

2. Atsižvelgiant į šio aiškinamojo rašto 3 dalies 2 punkte išdėstytas problemas, BK projekto 1 straipsniu siūloma pakeisti BK 118 straipsnį jį papildant naujomis nusikalstamų veikų sudėtimis, įtvirtinančiomis baudžiamąją atsakomybę už neteisėtą dalyvavimą užsienio žvalgybų ar saugumo institucijų, ar kitų užsienio valstybės tiesiogiai bei netiesiogiai kontroliuojamų organizacijų veikloje bei dalyvavimą užsienio valstybės teritorijoje organizuojamuose veiksmuose. Siūlomos teisinio reguliavimo nuostatos atsižvelgs į šių laikų aktualijas ir nuosekliai derės su Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo strategijoje įtvirtintais Lietuvos nacionalinio saugumo interesais ir šioje strategijoje iškeltais uždaviniais, kuriais siekiama užkardyti priešišką užsienio valstybių žvalgybos ar saugumo tarnybų veiklą Lietuvoje, priešiškus užsienio valstybių organizuojamus veiksmus prieš Lietuvą.

2.1. Siūloma įtvirtinti BK 118 straipsnio 1 dalyje baudžiamąją atsakomybę tam, kas dalyvavo

užsienio valstybės teritorijoje organizuojamuose veiksmuose, kurie sukėlė pavojų Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbiai įmonei, nacionaliniam saugumui užtikrinti strateginę ar svarbią reikšmę turinčią infrastruktūrą sudarantiems įrenginiams, turtui, ar jų daliai. Šią nusikaltimo sudėtį sudarytų dalyvavimas užsienio valstybės teritorijoje organizuojamuose veiksmuose, jeigu dėl dalyvavimo šiuose veiksmuose kiltų pavojus Lietuvos Respublikos interesams – t. y. būtų sukeltas pavojus nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbiai įmonei, strateginę ar svarbią reikšmę turinčią infrastruktūrą sudarantiems įrenginiams, turtui, ar jų daliai. Užsienio valstybės teritorijoje organizuojamais veiksmais, kaip šio nusikaltimo sudėties požymiu, galėtų būti bet kokie užsienio valstybės teritorijoje rengiami veiksmai, nukreipti į Lietuvos interesų pažeidimą, kuriais būtų sukeliamas pavojus sudėtyje nurodytiems dalykams. Šie veiksmai galėtų apimti bet kokius parengiamuosius, planuojamus, ar pradėtus realizuoti veiksmus, kuriais būtų sukeliamas pavojus nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbiems objektams. Aptariama nusikalstama veika gali būti padaroma tiek tiesiogine tyčia, tiek netiesiogine tyčia, t. y. asmuo suvokia, kad dalyvauja užsienio valstybės teritorijoje organizuojamuose veiksmuose, numato, kad dėl dalyvavimo šiuose veiksmuose bus sukeltas pavojus Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbiai įmonei, nacionaliniam saugumui užtikrinti strateginę ar svarbią reikšmę turinčią infrastruktūrą sudarantiems įrenginiams, turtui, ar jų daliai, ir šių pasekmių nori arba, jei ir nenori, sąmoningai leidžia joms atsirasti. BK 118 straipsnio 1 dalyje siūloma įtvirtinti nusikaltimo sudėtis, nors ir turi panašumų su BK 118 straipsnio 3 dalyje siūloma įtvirtinti sudėtimi, tačiau nuo pastarosios skiriasi ne tik dėl būtinumo, kad tokie veiksmai sukeltų atitinkamas pasekmes, bet taip pat ir tuo, kad BK 118 straipsnio 1 dalyje numatyti veiksmai turi būti organizuoti užsienio valstybės teritorijoje. Pagal 118 straipsnio 1 dalį asmuo traukiamas baudžiamojon atsakomybėn ir tais atvejais, kai jis savo iniciatyva, negavęs kitos valstybės užduoties, nurodymo, prašymo, pavedimo, siekdamas pakenkti Lietuvos Respublikos interesams, vykdo veiksmus, kurie padeda kitai užsienio valstybei.

Atsižvelgiant į šios nusikalstamos veikos pavojingumo pobūdį, pasireiškiantį tuo, kad dalyvavimas užsienio valstybės teritorijoje organizuojamuose veiksmuose gali kelti grėsmę Lietuvos nacionalinio saugumo interesams, siūlytina šią nusikalstamą veiką priskirti sunkių nusikaltimų kategorijai, numatant vienintelę bausmės rūšį – laisvės atėmimą nuo dvejų iki septynerių metų. Taip pat atliekami techniniai BK 118 straipsnio 1 dalies pakeitimai, siekiant užtikrinti BK naudojamų sąvokų tarpusavio suderinamumą ir įtvirtinant atribojimo sąlygą nuo siūlomos įtvirtinti naujos BK 118 straipsnio 3 dalies nusikalstamos veikos.

2.2. Atitinkamai BK 118 straipsnio 2 dalyje, be šiuo metu esančio 1 dalyje nurodytą veiką kvalifikuojančio požymio (veika atlikta pasinaudojant ekstremaliąja situacija, nepaprastąją padėtimi ar mobilizacija), siūloma įtvirtinti, kad griežtesnė atsakomybė kyla ir tais atvejais, kuomet asmuo dalyvavo užsienio valstybės teritorijoje organizuojamuose veiksmuose ir dėl tokio dalyvavimo kilo atitinkami padariniai. Atsižvelgiant į tai, kad šioje dalyje siūloma įtvirtinti sudėtis skiriasi nuo BK 118 straipsnio 1 dalyje siūlomos numatyti sudėties tuo, kad dėl analogiškų veiksmų atlikimo (dalyvavimo užsienio valstybės teritorijoje organizuojamuose veiksmuose) atsirado konkrečių padarinių - buvo sunaikinti, sugadinti nacionaliniam saugumui užtikrinti strateginę ar svarbią reikšmę turinčią infrastruktūrą sudarantys įrenginiai, turtas, ar jų dalis ar kitaip jiems pakenkta arba sutrikdyta nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbios įmonės veikla - todėl šio nusikaltimo sudėtis yra pavojingesnė. Aptariama nusikalstama veika, pagal savo konstrukciją ir pobūdį, panaši į BK 187 straipsnio 2 dalyje numatytą sudėtį, tačiau skirtingai nei BK 187 straipsnio 2 dalyje numatytos veikos atveju, yra padaroma realizuojant užsienio valstybės teritorijoje suorganizuotus veiksmus. Taip pat nors ši sudėtis yra panaši į BK projekte siūlomo įtvirtinti BK 122¹ straipsnio sudėtį (diversija), nuo pastarosios skiriasi tuo, kad atitinkamas turtas yra sunaikinamas, sugadinamas ar jam pakenkiama veikiant kartu su užsienio valstybe, kadangi tokių veiksmų organizavimas vyksta būtent užsienio valstybės teritorijoje. Dėl to ši veika pagal savo pobūdį būdama susijusi būtent su priešiškų valstybių siekais daryti neigiamą įtaką Lietuvos Respublikos interesams, yra pavojingesnė nei numatyta BK 122¹ straipsnyje, kuri galėtų būti atlikta ir nesant užsienio valstybės įsikišimo, pačiam asmeniui savarankiškai nusprendus pakenkti Lietuvos Respublikos interesams. Todėl atitinkamai dėl to už BK

118 straipsnio 2 dalyje nurodytą veiką siūloma numatyti griežtesnę sankciją – laisvės atėmimą nuo trejų iki dešimties metų.

Be to, tiek BK 118 straipsnio 1 dalį, tiek 2 dalį papildančiomis nuostatomis taip pat yra siekiama ir visapusiškai kriminalizuoti elgesį, kuris gali būti laikomas hibridine ataka prieš Lietuvos Respubliką. Hibridinės atakos gali būti įvairių formų – ne tik fiziškai paveikiančios objektus, tačiau taip pat ir siekiančios paveikti (paveikiančios) kompiuterių sistemas, tinklus, elektroninius duomenis. BK projekto 118 straipsnio 1 ir 2 dalyse siūlomų įtvirtinti nusikalstamų veikų sudėtys būtų universalios visų šių veiksmų (hibridinių atakų) atžvilgiu, tokiu būdu įtvirtinant atsakomybę už dalyvavimą vykdant pačius pavojingiausius veiksmus, kuriais sukeliamas pavojus ar pakenkiama konkrečioms Lietuvos Respublikai nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbiems objektams.

2.3. Siūlomo papildyti BK 118 straipsnio naujoje 3 dalyje siūlytina numatyti baudžiamąją atsakomybę už nebendradarbiaujant su Lietuvos Respublikos žvalgybos institucijomis užsienio valstybės žvalgybos ar saugumo institucijos, ar kitos užsienio valstybės tiesiogiai bei netiesiogiai kontroliuojamos organizacijos užduoties, nurodymo, prašymo vykdymą ar kitokį dalyvavimą šios žvalgybos ar saugumo institucijos ar organizacijos veikloje, nukreiptoje prieš Lietuvos Respubliką, jeigu nebuvo šnipinėjimo požymių. Šiais pakeitimais užtikrinama, kad būtų kriminalizuotas bendradarbiavimas su užsienio žvalgybų ir saugumo institucijomis, kurių veikla nukreipta prieš Lietuvos Respubliką. Pažymėtina, kad dalyvavimas minėtoje žvalgybos veikloje gali būti teisėtas, jeigu vykdomas bendradarbiaujant su Lietuvos žvalgybos institucijomis. Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 7 punkte numatyta, kad žvalgybos institucijos įgyvendindamos joms pavestus uždavinius, turi teisę Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo užtikrinimo tikslais bendradarbiauti su užsienio valstybių žvalgybos, saugumo institucijomis, tarptautinėmis organizacijomis ir institucijomis. Jeigu užsienio valstybės žvalgybos veikla vykdoma Lietuvos Respublikos teritorijoje su Lietuvos žvalgybos institucijų žinia, bendradarbiaujant, jei tokios veiklos tikslai neprieštarauja Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesams, atsakomybė pagal šią dalį nekiltų. Taigi, tik atliekant užsienio valstybės žvalgybinius veiksmus nebendradarbiaujant su Lietuvos Respublikos žvalgybos institucijomis kiltų baudžiamoji atsakomybė už BK 118 straipsnio 3 dalyje numatytą veiką. Aptariama nusikalstama veika būtų padaroma tik tiesiogine tyčia, t. y. asmuo suvokia, kad neteisėtai, nebendradarbiaujant su Lietuvos Respublikos žvalgybos institucijomis, vykdo užsienio žvalgybos ar saugumo institucijos, ar kitos užsienio valstybės tiesiogiai bei netiesiogiai kontroliuojamos organizacijos, užduotį, nurodymą, prašymą ar kitaip dalyvauja šios institucijos ar organizacijos veikloje, nukreiptoje prieš Lietuvos Respubliką, ir nori taip veikti. Atsižvelgiant į šios nusikalstamos veikos pavojingumo pobūdį, pasireiškiantį tuo, kad dalyvavimas priešiškų užsienio žvalgybų, saugumo tarnybų ar kitų subjektų veikloje neabejotinai kelia pačią didžiausią grėsmę Lietuvos nacionalinio saugumo interesams, sukuria prielaidas Lietuvos Respublikos teritorijoje daryti kitus nusikaltimus, kuriais gali būti esmingai sutrikdomas visuomenės funkcionavimas, kėsinamasi į valstybės nepriklausomybę, siūlytina šią nusikalstamą veiką priskirti labai sunkių nusikaltimų kategorijai. Pagal savo sudėties konstrukciją siūloma įtvirtinti nusikalstama veika yra panaši į BK 119 straipsnio 2 dalį, kurioje kriminalizuotas užduočių vykdymas tik tiek, kiek jis susijęs su informacijos rinkimu. Aptariama nusikalstama veika būtų kriminalizuotas bet kokių kitų užduočių, nesusijusių su informacijos rinkimu, vykdymas, tokiu būdu pašalinant baudžiamojo įstatymo trūkumą aiškiai kriminalizuoti priešiškų užsienio žvalgybų veiklą Lietuvoje. Siekiant numatyti aiškų šios normos atribojimą nuo BK 119 straipsnyje įtvirtino nusikaltimo, BK 118 straipsnio 3 dalies dispozicijoje siūloma įtvirtinti, kad ši nusikaltimo sudėtis taikoma tik tais atvejais, jeigu nebuvo šnipinėjimo požymių. Už šios nusikalstamos veikos padarymą siūloma įtvirtinti vienintelę bausmės rūšį – laisvės atėmimą nuo penkerių iki penkiolikos metų. Tokio dydžio laisvės atėmimo bausmė atitinka pagal savo pobūdį panašų nusikaltimą, įtvirtintą BK 119 straipsnio 2 dalyje. Pažymėtina ir tai, kad už šios nusikalstamos veikos padarymą siūloma įtvirtinti atsakomybę ir juridiniams asmenims, tokiu būdu kriminalizuojant galimybę pelnytis iš asmenų neteisėto bendradarbiavimo su užsienio valstybių subjektais.

2.4. Siūlomo keisti BK 118 straipsnio 4 ir 5 dalyse, kaip ir panašių nusikalstamų veikų atveju,

siekama plėsti specialios atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės sąlygos taikymo apimtį, kad būtų apimtos ir BK projektu siūlomos keisti bei papildyti BK 118 straipsnio 1-3 dalyse nurodytos nusikalstamos veikos. Nuo baudžiamosios atsakomybės atleidžiamas asmuo, padaręs BK 118 straipsnio 1, 2 ar 3 dalyje numatytą nusikalstamą veiką, jeigu jis iki jo pripažinimo įtariamuoju prisipažino padaręs nusikalstamą veiką ir aktyviai bendradarbiavo nustatant užsienio žvalgybos ar saugumo institucijos arba užsienio valstybės žvalgybos ar saugumo institucijos atstovus, ir jų vykdomą veiklą. Taip pat įtvirtintas ir saugiklis, kad aptariamo straipsnio 4 dalis netaikoma asmeniui, kuris šiame straipsnyje ar šio kodekso 119 straipsnyje nustatytais pagrindais nuo baudžiamosios atsakomybės jau buvo atleistas, taip pat jeigu dėl šio straipsnio 1, 2 ar 3 dalyje numatytos veikos padarymo žuvo žmogus ar atsirado kitokių sunkių padarinių. Siūlomi pakeitimai užtikrins galimybę asmenims nutraukti bendradarbiavimą su užsienio žvalgybų subjektais, užtikrinant, kad jie bus atleisti nuo baudžiamosios atsakomybės, o Lietuvos žvalgybos institucijoms bus padedama atskleisti Lietuvos Respublikoje vykdomą neteisėtą užsienio valstybių žvalgybų veiklą, taip žymiai prisidedant prie nacionalinių saugumo interesų apsaugos.

BK projekto 1 straipsniu siūlomais pakeitimais bus užtikrinta, kad už bet kokią dalyvavimą užsienio valstybių žvalgybos veikloje, šių tarnybų užduočių, pavedimų, nurodymų vykdymą, dalyvavimą bet kokiuose užsienio valstybės organizuojamuose veiksmuose, jeigu jie keltų pavojų Lietuvos nacionaliniam saugumui svarbiems objektams, galėtų būti taikoma baudžiamoji atsakomybė. Atsižvelgiant į tai, kad BK 6 straipsnyje įtvirtinta jurisdikcijos taisyklė numato, kad užsieniečiai, neturintys nuolatinės gyvenamosios vietos Lietuvos Respublikoje, atsako pagal baudžiamąjį įstatymą, jeigu jie užsienyje padarė šio kodekso 114–128 straipsniuose numatytus nusikaltimus Lietuvos valstybei, šių nusikaltimų įtvirtinimas BK 118 straipsnyje leistų užtikrinti visų asmenų (tiek Lietuvos Respublikos piliečių ar nuolatinių gyventojų, tiek užsieniečių) atsakomybės už bet kokių nedraugiškų užsienio valstybių priešiško veiksmų prieš Lietuvos Respubliką planavimą ir vykdymą neišvengiamumas.

3. Atsižvelgiant į aiškinamojo rašto 3 dalies 3 punkte išdėstytas problemas, BK projekto 2 straipsniu siūloma papildyti BK nauju 122¹ straipsniu, įtvirtinančiu baudžiamąją atsakomybę tam, kas sunaikino arba sugadino ar kitaip sutrikdė nacionaliniam saugumui užtikrinti strateginę ar svarbią reikšmę turinčią infrastruktūrą sudarančius įrenginius, turtą, ar jų dalį ar kitaip jiems pakenkė arba sutrikdė nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbios įmonės veiklą siekdamas pakenkti Lietuvos Respublikos interesams. Šiais pakeitimais užtikrinama, kad baudžiamajame įstatyme būtų įtvirtinta atsakomybė už Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesams itin svarbių objektų naikinimą, sugadinimą ir sutrikdymą, kai šia neteisėta veika siekiama sukelti neigiamą poveikį Lietuvos Respublikos interesams. Aptariama nusikalstama veika gali būti padaroma tiesiogine tyčia, t. y. asmuo suvokia, kad sugadina, sunaikina nacionaliniam saugumui užtikrinti strateginę ar svarbią reikšmę turinčią infrastruktūrą sudarančius įrenginius, turtą, ar jų dalį ar kitaip jiems pakenkia arba sutrikdo nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbios įmonės veiklą, turi siekį pakenkti Lietuvos Respublikos interesams ir nori taip elgtis. Aptariama nusikalstama veika, pagal savo konstrukciją ir pobūdį, itin panaši į BK 187 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą nusikalstamą veiką, tačiau papildomai numatanti konkretų tikslą – Lietuvos Respublikos interesų pažeidimą, kuris atskleidžia šios nusikalstamos veikos didesnę pavojaus pobūdį. Taip pat siūloma šioje normoje numatyti, kad atsakomybė kyla ir tais atvejais, kuomet ne tik paveikiami strateginę ar svarbią reikšmę turinčią infrastruktūrą sudarantys įrenginiai ar turtas, tačiau ir tais atvejais, kuomet yra sutrikdoma nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbios įmonės veikla, kuomet siekta pakenkti Lietuvos Respublikos interesams. Atsižvelgiant į tai, siūloma įtvirtinti nusikalstama veika yra priskiriama sunkių nusikaltimų kategorijai, numatant vienintelę bausmės rūšį – laisvės atėmimą nuo dvejų iki aštuonerių metų. Atkreiptinas dėmesys, kad siūlomas įtvirtinti nusikaltimas būtų priskirtinas nusikaltimų prieš Lietuvos Respubliką kategorijai, todėl BK atsirastų galimybė saugoti aptariamus, Lietuvos nacionaliniam saugumui itin svarbius, objektus ne tik Lietuvos Respublikos teritorijoje, bet ir išskirtinėje ekonominėje zonoje, vadovaujantis BK 5 ir 6 straipsnio nuostatomis. Pažymėtina, kad už šios nusikalstamos veikos padarymą siūloma įtvirtinti atsakomybę ir juridiniams asmenims, taip

kriminalizuojant galimybę juridiniams asmenims siekti materialios naudos iš minėtos veikos prieš Lietuvos Respubliką padarymo. Siūlomi pakeitimai užtikrins, kad BK neliktų baudžiamojo įstatymo spragų, kurios neleido patraukti baudžiamojon atsakomybės asmenų, sunaikinusių ar sugadinusių minėtą turtą išskirtinėje ekonominėje zonoje, taip reikšmingai sustiprinant Lietuvos nacionalinio saugumo interesų apsaugą ir įtvirtinant prielaidas Lietuvos institucijoms efektyviau reaguoti į ne Lietuvos Respublikos teritorijoje įvykusius incidentus. BK projektu siūlomame įtvirtinti naujame BK 122¹ straipsnyje vartojamos Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatyme (toliau – Apsaugos įstatymas) esančios sąvokos (nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbios įmonės, nacionaliniam saugumui užtikrinti strateginę ar svarbią reikšmę turinčią infrastruktūrą sudarantys įrenginiai, turtas), tokiu būdu užtikrinant teisinį aiškumą šio nusikaltimo sudėtyje išvardintiems saugomiems objektams esant išvardintiems Apsaugos įstatymo prieduose, todėl esant aiškiai apibrėžtai šios normos taikymo apimčiai.

BK projekto 2 straipsniu siūlomais pakeitimais bus užtikrinta, kad visi asmenys (įskaitant ir užsieniečius) galėtų būti patraukti baudžiamojon atsakomybės už nacionaliniam saugumui užtikrinti strateginę ar svarbią reikšmę turinčią infrastruktūrą sudarančių įrenginių, turto, ar jų dalies sunaikinimą, sugadinimą ar kitokį pakenkimą ir tuo atveju, kuomet šis turtas yra apgadinamas išskirtinėje ekonominėje zonoje, esančioje už teritorinės jūros ribų, taip pat už nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbios įmonės veiklos sutrikdymą, kuomet šiais veiksmais siekta pakenkti Lietuvos Respublikos interesams.

4. KŽĮ projektu keičiamo 8 straipsnio 2 dalyje bei ŽĮ projektu keičiamo 17 straipsnio 2 dalyje įtvirtinama teisė Lietuvos Respublikos žvalgybos institucijoms vykdyti kriminalinę žvalgybą dėl BK projektu siūlomos įtvirtinti naujos BK 122¹ straipsnyje numatytos nusikalstamos veikos.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Numatoma, kad Įstatymų projektai neigiamų pasekmių neturės.

6. Galima priimtų įstatymų įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimti Įstatymų projektai neigiamos įtakos korupcijai ir kriminogeninei situacijai neturės.

7. Galima priimtų įstatymų įgyvendinimo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymų projektų nuostatų įgyvendinimas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja. Priešingai, Įstatymų projektais teikiami pokyčiai prisidės prie Nacionalinio saugumo strategijos nuostatų tinkamo įgyvendinimo.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Priėmus Įstatymų projektus, kitų teisės aktų priimti, keisti ar pripažinti negaliojančiais nereikės.

10. Ar Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos įstatymo, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. Įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Įstatymų projektų atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Įstatymams įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, juos priimti turintys subjektai

Įstatymų projektams įgyvendinti įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Įstatymų įgyvendinimui papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų neprireiks, taip pat nenumatoma ir papildomo lėšų sutaupymo.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymų projektų rengimo metu specialistų vertinimų ar išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymų projektų žodžiai, kurių reikia jiems įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą: „Baudžiamasis kodeksas“, „ginkluotas konfliktas“, „valstybės nepriklausomybė, teritorijos vientisumas, suverenitetas ar konstitucinė santvarka“, „užsienio valstybių žvalgybos veikla“, „diversija“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.